

Manifestul Dada 1918

Magia unui cuvânt —
 DADA — care i-a adus pe ziariști
 înaintea ușii unei lumi
 neprevăzute, nu are pentru noi nici o importanță.

Pentru a lansa un manifest este necesar:
 A. B. C.

să te înfurii și să-ți ascuți aripile pentru a cuceri și a răspîndi atîția mari și mici a,b,c, și să iscălești, să țiți, să blestemi, să dispui proza în chip de evidență absolută, irefutabilă, să-ți dovedești propriul non plus ultra și să susții că noutatea se aseamănă cu viața așa cum ultima apariție a unei cocote dovedește esența lui Dumnezeu. Existența sa a fost deja demonstrată de acordeon, de peisaj și de cuvîntul dulce. A-ți impune propriul A.B.C. e un lucru natural și,

* *Manifestul Dada 1918* este primul manifest al mișcării. A fost scris de Tristan Tzara și publicat în acel an în numărul 3 al revistei *Dada* din Zürich. Un text important pentru istoria dadaismului este și *La première aventure céleste de Monsieur Antipyrine* care Tzara l-a scris în 1916. Manifestul din 1918 este, totuși, mult mai tipic și mai explicit în intenții. De egală importanță este și *Manifestul despre amorul slab și amorul amar*, scris tot de Tzara, citit la Paris în ziua de 12 decembrie 1920 la Galerie Povolozky și publicat apoi în numărul 4 al revistei *La vie des lettres*. În traducerea acestor două texte, în mod inevitabil, unele jocuri de cuvinte s-au pierdut.

de aceea, deplorabil. Toți o fac, totuși, sub formă de cristal-bluff-madonă sau de sistem monetar, de produs farmaceutic sau de picioare dezvelite ce invită la primăvară arzătoare și sterilă. Iubirea noului este o cruce simpatcă ce demonstrează o ingenuă nepăsare, semn fără cauză, labil și pozitiv. Dar și această nevoie e învechită. Trebuie să însuflețim arta cu supremă simplitate: noutate. Sîntem umani și adevărați din amuzament, sîntem impulsivi și vibrați pentru a crucifica plictiseala. La răscrucile luminilor, treaz și atent, spionînd anii în pădure. Eu scriu un manifest și nu doresc nimic și cu toate astea spun anumite lucruri și sînt din principiu împotriva manifestelor, cum, de altfel, sînt împotriva principiilor, deciltri pentru măsurarea valorii morale a fiecărei fraze. Prea multă comoditate. Aproximația a fost inventată de impresioniști. Scriu acest manifest pentru a demonstra cum se pot face împreună acțiunile cele mai contradictorii dintr-o singură, proaspătă, suflare; sînt împotriva acțiunii și în favoarea contradicției continue, dar sînt și pentru afirmație. Nu sînt nici pentru pro nici pentru contra și nu vreau să explic nimănui pentru ce urăsc bunul simț.

DADA — iată cuvîntul care conduce ideile la vînătoare; orice burghez e un mic dramaturg, născocește diferite discursuri și în loc să așeze personajele la locul lor, potrivit cu calitatea inteligenței sale, crisalide pe scaune, caută cauzele sau scopurile (urmînd metoda psihoanalitică pe care o practică) pentru a da consistență intrigii sale, istorie care vorbește și se definește. Spectatorul care caută să explice un cuvînt este un intrigant: (a cunoaște). Din refugiul vătuit al complicațiilor șerpuite este necesar să manipulăm propriile instincte. De aici se nasc nefericirile vieții conjugale.

A explica: divertisment de pîntece roșii în morile craniilor goale.

DADA NU ÎNSEAMNĂ NIMIC

Dacă cineva găsește că e inutil, dacă cineva nu vrea să-și piardă vremea cu un cuvînt care nu înseamnă nimic... Primul gînd care se rotește prin aceste capete este de ordin bacteriologic: a-i afla originea etimologică, istorică, sau măcar psihologică. Din ziare aflăm că negrii Kru numesc coada vacii sfinte: DADA. Cubul și mama, într-un anumit ținut din Italia, primesc numele de DADA. Un cal de lemn, doica, dubla afirmație în rusește și în românește DADA. Ziariștii atotștiutori văd în toate astea o artă pentru copii, alți sfinți isuși se numesc copii ai luminii, reîntoarcerea la un

primitivism uscat și zgomotos, zgomotos și monoton. Nu este cu putință să construiești sensibilitatea pe un cuvânt. Orice sistem converge spre o plicticoasă perfecțiune, stagnantă idee a unei mlaștini aurite, relativ produs uman. Opera de artă nu trebuie să fie frumusețea în sine însăși pentru că frumusețea este moartă; nici veselă, nici tristă, nici clară, nici obscură, amuzându-se sau maltratând personalitățile distinse, servindu-le pateuri de sfinte aureole sau sudorile unei goane în arc printre atmosfere. O operă de artă nu este niciodată frumoasă prin decret, în mod obiectiv și pentru toți. Critica este, de aceea, inutilă, nu există decât subiectiv, fără cel mai mic caracter de generalitate. Există oare cineva care crede că a aflat baza psihică comună întregii umanități? Textul lui Isus și Biblia acoperă cu aripile lor largi și binevoitoare: rahatul, bestiile, zilele. Cum se poate face ordine în haosul de infinite și informe variațiuni care este omul? Principiul «iubește pe aproapele tău» este o ipocrizie. «Cunoaște-te pe tine însuși» este o utopie mai acceptabilă deoarece cuprinde și ticăloșia. Nici un pic de milă. După masacru ne rămîne încă speranța unei umanități purificate. Eu vorbesc mereu despre mine pentru că nu vreau să conving. N-am dreptul să tîrăsc pe alții în fluviul meu, nu oblig pe nimeni să mă urmeze. Fiecare își făurește arta sa, în maniera sa, cunoscînd fie bucuria de a urca ca o săgeată spre repausuri astrale, fie pe aceea de a coborî în mine unde îmbobocesc flori de cadavre și de spasme fertile. Stalactite: a le căuta pretutindeni, în ieslele lărgite de durere, cu ochii albi ca iepurii ingerilor.

Așa s-a născut DADA, dintr-o nevoie de independență, de neîncredere față de comunitate. Cei care sînt cu noi își păstrează libertatea. Noi nu recunoaștem nici o teorie. Ajunge cu academiile cubiste și futuriste, laboratoare de idei formale. Artă servește la acumulat bani sau la a-i gîdila pe drăguții burghezi? Rimele își acordă clinchetul cu monedele și muzicalitatea alunecă de-a lungul liniei pîntecului văzut din profil. Toate grupările de artiști au sfîrșit la această bancă chiar dacă au călărit pe comete diferite. E vorba de o poartă deschisă spre posibilitățile de a te rostogoli între perne și o masă bună.

Și aici noi aruncăm ancora în pămîntul gras. Aici nu avem dreptul de a proclama aceasta pentru că noi am cunoscut florii și trezirea. Fantome bete de energie, noi înfigem tridentul în carnea distrată. Sîntem plini peste măsură de blesteme cu abundența tropicală a vegetațiilor vertiginoase; gumă și ploaie este sudoarea noastră, sîngerăm și ne pîrjolește setea. Sîngele nostru este vîguros.

Cubismul s-a născut din simplul mod de a privi un obiect: Cézanne picta o ceașcă cu douăzeci de centimetri mai jos decât ochii săi, cubiștii o privesc de sus complicându-i aspectul cu o secțiune perpendiculară pe care o dispun cu bravură, lateral. (Nu uit pe creatori, nici marile rațiuni ale materiei, pe care le-au făcut definitive). Futurismul vede aceeași ceașcă într-o mișcare succesivă de obiecte unul lângă altul, adăugând în chip malițios câteva linii-forță. Asta nu împiedică ca pînza să fie un tablou bun sau rău, destinat folosirii capitalurilor intelectuale.

Noul pictor creează o lume ale cărei elemente sînt, în același timp, mijloace, o operă sobră și definită, fără subiect. Noul artist protestează: nu mai pictează (reproducere simbolică și iluzionistă) ci creează direct în piatră, lemn, fier, cositor, mase de organisme mobile care pot fi întoarse în toate sensurile de vîntul limpede al senzațiilor imediate.

Orice operă picturală sau plastică este inutilă; să fie cel puțin un monstru care îngrozește spiritele servile și nu ceva dulceag ce servește drept ornament în sufrageriile acelor animale în haine civile care ilustrează atît de bine această fabulă tristă a umanității. Un tablou este arta de a face să se întîlnească două linii, care din punct de vedere geometric s-a constatat că sînt paralele, de a le face să se întîlnească pe o pînză, înaintea ochilor noștri, într-o realitate care ne transferă într-o lume cu alte condiții și posibilități. Această lume nu este specificată nici definită în operă, ea aparține în nenumăratele ei variațiuni spectatorului. Pentru creatorul ei opera este fără cauză și fără teorie. Ordine = dezordine, eu = non-eu; afirmație = negație: acestea sînt strălucirile supreme ale unei arte absolute. Absolută în puritatea de cosmic și ordonat haos, eternă în clipa globulară fără durată, fără respirație, fără lumină și fără control.

Iubesc o operă antică pentru noutatea ei. Numai contrastul ne leagă de trecut. Scriitorii care predau morala și discută sau îmbogățesc baza psihologică, au, lăsînd la o parte dorința cîștigului, o cunoaștere ridicolă a vieții pe care ei au clasificat-o, subîmpărțit-o, canalizat-o. Ei se încăpățîneau în a vrea să vadă dansînd categoriile, imediat după ce se apucă să bată timpul. Cititorii lor rînjesc cu dispreț și merg înainte. În ce scop? Există o literatură care nu ajunge pînă la voracea masă. Opere de creatori născute dintr-o autentică nevoie a autorului și în funcție de el însuși. Cunoașterea unui suprem egoism în care decade orice altă lege.

Fiecare pagină trebuie să se deschidă impetuos și asta datorită unor motive serioase, profunde și grele, prin vîrtej și rotire, nou și etern, zdrobitoare spontaneitate verbală, entuziasm al principiilor, care

străbate modurile presei. Iată o lume șovăitoare care fuge și iată-i, de cealaltă parte, pe oamenii noi, aspri, săltînd călare pe suspine. Iată o lume mutilată și iată-i pe vracii literari preocupați s-o îmbogățească. Eu vă spun: nu există un început și noi nu tremurăm, nu sîntem sentimentali. Noi sfișiem ca un vînt furios rufăria norilor și a rugăciunilor și pregătăm marele spectacol al dezastrului, incendiul, descompunerea. Pregătăm suprimarea durerii și înlocuim lacrimile cu sirenele întinse de la un continent la altul. Pavilion de bucurie intensă vădov de tristețea peștelui. DADA este metoda de învățare a abstracțiunii, chiar și *reclama* și afacerile sînt elemente poetice. Eu distrug sertarele creierului și pe cele ale organizării sociale: a demoraliza pretutindeni și a arunca mîna cerului în infern, ochii infernului în cer, a restabili roata fecundă a unui circ universal în potențele reale și în fantezia individuală.

Filozofia, iată întrebarea: din ce latură trebuie să începem a privi viața, pe Dumnezeu, ideea, sau celelalte apariții. Tot ce se vede este fals. Eu nu cred că rezultatul relativ este mai important decît alegerea între a mîncă o prăjitură sau cireșe la sfîrșitul mesei. Modul de a vedea rapid cealaltă latură a unui lucru pentru a-ți impune în mod indirect propria opinie se numește dialectică, sau modul de a tîrgui spiritul cartofilor prăjiți jucînd împrejur dansul metodei. Dacă eu strig:

IDEAL IDEAL IDEAL

cunoaștere, cunoaștere, cunoaștere,
bumbum, bumbum, bumbum,
eu înregistrez cu extremă exactitate progresul, legea, morala și toate celelalte frumoase calități despre care atîtea persoane inteligente au discutat în atîtea cărți pentru a ajunge, la sfîrșit, să mărturisească că fiecare, în același chip, nu a făcut altceva decît să danseze în ritmul propriului bumbum personal și că are perfectă dreptate din punctul de vedere al unui atare bumbum: satisfacere a unei curiozități bolnăvicioase, clopoțel privat pentru nevoi inexplicabile; baie; dificultăți pecuniare; stomac cu repercusiuni asupra vieții; autoritate a baghetei mistice formulată în grupul unei orchestre fantomă cu arcușuri mute, uns cu filtre pe bază de amoniac animal. Cu monoculul albastru al unui înger ei au îngropat interioritatea pentru douăzeci de scuzi de unanimă recunoaștere.

Dacă toți au dreptate și dacă toate pilulele sînt pilule Pink, să încercăm să n-avem dreptate. În general, se crede că e posibil a

explica în mod rațional cu gândirea ceea ce se scrie. Toate astea sînt relative. Gîndirea e un lucru frumos pentru filozofie, dar e relativă. Psihanaliza e o boală vătămătoare, adoarme tendințele antireale ale omului și face din burghezie un sistem. Nu există un Adevăr definitiv. Dialectica este o mașină amuzantă care ne-a purtat într-un mod foarte banal la opiniile pe care noi le-am fi avut oricum. Crede cineva, prin intermediul rafinamentului minuțios al logicii, că a demonstrat adevărul opiniilor sale? Logica constrînsă a simțurilor e o boală organică. La acest element filozofilor le place să adauge puterea de observație. Dar, pe drept, această calitate magnifică a spiritului este dovada impotenței sale. Se observă, se privește dintr-unul sau cîteva puncte de vedere și se alege un punct determinat între milioane altele, care există de asemenea. Experiența este și ea un rezultat al întîmplării și al facultăților intelectuale.

Știința îmi repugnă din momentul în care devine sistem speculativ și-și pierde caracterul de utilitate, care, deși inutil, este totuși individual. Urăsc obiectivitatea crasă și armonia, această știință care află orice lucru în ordine: continuați, băieți, umanitate... Știința ne spune că noi sîntem servitorii naturii: Totul este în ordine, faceți și dragoste și rupeți-vă gîtul; continuați, băieți, oameni, burghezi drăguți, gazetari virgini... Eu sînt împotriva sistemelor: unicul sistem încă acceptabil este acela de a nu avea sisteme. A ne completa, a ne perfecționa în micimea noastră, pînă ce umplem vasul eului nostru, curaj de a lupta pentru și împotriva gîndirii, mister al pîinii, despotmologie neașteptată a unei elici infernale în mijlocul ieftinilor crini.

SPONTANEITATEA DADAISTĂ

Eu numesc nepăsare o manieră de a trăi în care fiecare își păstrează propriile condițiuni respectînd totuși, în afară de cazurile de apărare, celelalte individualități, *twostep*-ul care devine imn național, magazinele de vechituri, T.S.F.-ul, telefonul fără fir, reclamele luminoase, manifestele pentru lupanare, organul care răspîndește garoafe pentru bunul Dumnezeu și toate acestea puse laolaltă și realmente substituite fotografiei și catehismului unilateral.

Simplitatea activă.

Neputința de a discerne între gradațiile clarității: a linge penumbra și a pluti în marea gură plină de miere și de excremente. Măsurată la scara Eternului, orice acțiune este zadarnică (dacă noi ne lăsăm gîndul să gonească într-o aventură al cărei rezultat ar fi infinit de

grotesc; de altfel și acesta este un dat important pentru cunoașterea umane neputințe). Dar dacă viața este o farsă foarte urită, fără scop, nici naștere inițială, de vreme ce noi credem că ieșim din ea în mod decent, ca niște crizanteme spălate, să proclamăm arta drept unica bază de înțelegere. Nu are importanță că noi, cavaleri ai spiritului, îi dedicăm de veacuri gîngăvelile noastre. Artă nu întristează pe nimeni și cei care știu să se intereseze de asta vor avea, cu mîngîieri, frumoasa ocazie de a popula țara cu conversația lor. Artă e un lucru particular și artistul o face pentru el însuși; o operă comprehensibilă este un produs de gazetari. Și-mi place să amestec în acest moment o asemenea monstruoșitate de culori în ulei: un tub de staniol care, apăsător, varsă în mod automat ură, lășitate, moșicenie. Artistul, poetul își apreciază veninul masei condensate într-un șef de secție al acestei industrii. El este fericit că e insultat: asta este o dovadă a statorniciei sale. Autorul, artistul elogiator de ziare, constată comprehensibilitatea operei sale: căptușeală mizerabilă a unei mantale destinate utilității publice; zdreanță ce învește brutalitatea, urină ce colaborează la căldura unui animal ce-și clocește joasele sale instincte, carne flască și insipidă care se înmulțește cu ajutorul microbilor tipografici. Am tratat cu asprime aplecarea noastră spre lacrimi. Orice filtrare de asemenea natură nu este decît diaree siropoasă. A încuraja o astfel de artă înseamnă a o digera. Ne trebuie opere puternice, pure, precise, și, mai mult decît oricînd, incomprehensibile. Logica e o complicație. Logica este întotdeauna falsă. Ea trage sforile noțiunilor, cuvintele, în forma lor exterioară, către concluziile centrilor iluzorii. Lanțurile eiucid, miriapod gigantic ce sufocă independența. Legată de logică, arta ar trăi într-un incest, înghițindu-și, hăpăindu-și coada, corpul, păcătuiind cu ea însăși, iar temperamentul ei ar deveni un coșmar smolitor protestantism, un monument, un cuib de intestine cenușii și grele. Dar agilitatea, entuziasmul și bucuria însăși a in Justiției, acest mic adevăr pe care noi îl practicăm în mod inocent și care ne face frumoși (noi sîntem subtili, degetele noastre sînt maleabile și alunecă asemenea crengilor acestei plante insinuante și aproape lichide) ne caracterizează sufletele, spun cinicii. E și acesta un punct de vedere, dar, din fericire, nu toate florile sînt sfinte și ceea ce este divin în noi este începutul acțiunii anti umane. E vorba, aici, de o floare de hîrtie pentru butoniera domnilor ce frecventează balul mascat al vieții, bucătăria milei, cu albe verișoare zvelte sau groase. Acești oameni fac negoț cu ceea ce noi aruncăm. Contradicție și unitate a stelelor polare într-un singur jet pot fi adevăr, de vreme ce ține cineva să pronunțăm aceste banalități, apendice al unei moralități libidinoase sau rău mirositoare. Morala atrofiază,

ca toate flagelurile inteligenței. Controlul moralei și al logicii ne-au impus impasibilitatea în fața agenților de poliție, cauză a robiei noastre, șobolani putrezi de care e plină burta burgheziei și care au infectat singurele coridoare de neted și transparent cristal ce mai rămâneau deschise artiștilor.

Orice om trebuie să țiepe. E de împlinit o mare lucrare negativă, distructivă. Să măтури, să faci din nou curățenie. Plenitudinea individului se afirmă ca urmare a unei stări de nebunie, de nebunie agresivă și completă împotriva unei lumi lăsate pe mâinile bandiților ce sfîșie și nimicesc secolele. Fără scop și fără proiecte, fără organizare: nebunia de neîmblînzit, descompunerea. Cei puternici vor supraviețui grație cuvîntului sau forței, pentru că ei sînt viguroși în apărare. Sprinteneala membrilor și a sentimentelor fumegă pe trupurile lor prismatice.

Morala a determinat caritatea și mila, două testicule de seu care au crescut cît elefanții, cît planetele și care și azi sînt considerate valabile. Dar bunătatea nu are nici în clin nici în mînecă cu ele. Bunătatea e strălucitoare, limpede și hotărîtă, nemiloasă cu compromisul și politica. Moralitatea este ca o infuzie de ciocolată în vinele oamenilor. Acest lucru nu este cîtuși de puțin impus de o forță supranaturală, ci de *trusturile* negustorilor de idei, de acaparatorii universitari. Sentimentalism: văzînd un grup de oameni care se ceartă și se plictisesc, ei au inventat calendarul și leacul înțelepciunii. Lipind etichete, s-a dezlănțuit bătălia filozofilor (mercantilism, bilanț, măsuri meticuloase și meschine) și pentru a doua oară se înțelege că pietatea e un sentiment, ca diareea în raport cu dezgustul ce șubrezește sănătatea, o murdară acțiune a stîrvurilor pentru a compromite soarele.

Eu proclam opoziția tuturor facultăților cosmice împotriva unei astfel de blenoragii de soare putred ieșit din oficinele gîndirii filozofice și proclam lupta îndîrjită cu toate mijloacele oferite de

DEZGUSTUL DADAIST

Orice formă de dezgust susceptibilă de a deveni o negație a familiei este Dada; protestul violent al întregii ființe orientat spre o acțiune nimicitoare este Dada; cunoașterea tuturor mijloacelor pînă azi respinse de pudoarea sexuală a compromisului prea comod și de amabilitate este Dada; abolirea logicii, dansul impotenților creației este Dada; abolirea oricărei ierarhii și a oricărei ecuații

sociale instalate drept valori de către slugile noastre este Dada; orice obiect, toate obiectele, sentimentele și obscuritățile, aparițiile și izbirea precisă a liniilor paralele sînt mijloace de luptă Dada; abolirea memoriei: Dada; abolirea arheologiei: Dada; abolirea profeților: Dada; abolirea viitorului: Dada; credință fără discuții în orice zeu produs imediat al spontaneității: Dada; salt elegant și fără prejudiciu de la o armonie la o altă sferă; traiectorie a unui cuvînt lansat ca un disc, țipăt sonor; respect al tuturor individualităților în nebunia momentană a oricărui sentiment al lor, serios sau timorat, timid sau arzător, viguros, hotărît, entuziast; spolierea propriei biserici de orice accesoriu inutil și greu; să scuipi ca o cascadă luminoasă gîndul necuviincios sau amoros, sau, complăcîndu-te, să-l răsfeți cu maximă intensitate, ceea ce se echivalează, într-o pură colcăială de insecte pentru un nobil sînge, aurit de trupurile arhanghelilor și de sufletul tău. Libertate: DADA DADA DADA, urlet de culori ondulate, întîlnire a tuturor contrariilor și a tuturor contradicțiilor, a oricărui motiv grotesc, a oricărei incoerențe : VIATA.

TRISTAN TZARA

Manifest despre amorul slab și amorul amar

I

preambul = sardanapal

unu = valiză

femeie = femei

pantaloni = apă

dacă = mustăți

2 = trei

trestie = poate

după = descifrare

supărător = smarald

viciu = șurub

octombrie = periscop

nerv =

cu nu contează care confecție parfumată, săpunită, provizorie sau definitivă, scoasă la întîmplare, în care toate astea să fie foarte vii.

Astfel, peste spiritul treaz al *clergyman*-ului ridicat la colțul fiecărei străzi, animal vegetal, imaginabil sau organic, totul este asemănător cu ceea ce nu-i este asemănător. Chiar dacă nu cred asta, e adevărat, din clipa când am scris-o pe hîrtie, fiind vorba de o minciună pe care eu am FIXAT-O ca pe un fluture pe pălăria mea. Minciuna circulă — salută pe domnul Oportunism și pe domnul Comod. Eu o opresc și devine adevăr.

Și astfel Dada își asumă funcția poliției cicliste și a moralei în surdină.

La un moment dat lumea întreagă este un complet de cap și de trup. Să se repete această frază de treizeci de ori. Eu mă găsesc foarte simpatic,

TRISTAN TZARA

II

Un manifest este o comunicare făcută lumii întregi, în care nu se pretinde altceva decît descoperirea unui mijloc de vindecare instantanee a sifilisului politic, astronomic, artistic, parlamentar, agricol și literar. El poate fi dulce sau simplu, are întotdeauna dreptate, e puternic, viguros și logic.

A propos de logică, eu mă găsesc foarte simpatic,

TRISTAN TZARA

Orgoliul este steaua care se ridică și pătrunde prin ochi și prin gură. Ea se sprijină și se cufundă, pe sinul ei stă scris: ai să crăpi. Este singurul ei remediu. Cine mai poate crede în leacuri? Eu îl prefer pe poetul care este ca o bășină într-o mașină cu aburi. E dulce, dar nu plînge; curat și semipederast, plutește. Pe de altă parte mă dezinteresez complet de amîndoi. Nu este un caz neapărat necesar ca primul să fie neamț și al doilea spaniol. Este foarte departe de noi ideea de a descoperi teoria probabilității raselor și epistolarul perfecționat al amărăciunii.

III

Fiecare dintre noi a comis erori, dar cea mai mare dintre erori este aceea de a fi scris poezii. Locvacitatea are o singură rațiune de a fi: reîntinerirea și stabilitatea tradițiilor biblice. Trăncăneala este

încurajată de administrația poștelor care, vai, se perfecționează; este încurajată de monopolul tutunurilor, de companiile feroviare, de spitale, de întreprinderile de pompe funebre și de fabricile textile. Trăncăneala este încurajată de cultura familiară. Trăncăneala este încurajată de ultimul papă. Orice strop de salivă care iese din conversație se transformă în aur. Cum popoarele au mereu nevoie de câteva divinități care să salvgardeze cele trei legi esențiale, care sînt apoi cele ale lui Dumnezeu, adică a mînca, a face amor, a defeca, și cum regii sînt în voiaj iar celelalte legi prea aspre, unicul lucru care mai contează azi este flecăreala. Forma sub care se prezintă ea mai frecvent este DADA.

Există oameni, gazetari, avocați, amatori, filozofi, care consideră că și celelalte forme, afaceri, căsătorii, vizite, războaie, congrese diverse, societățile anonime, politica, accidentele, dansurile, crizele economice, crizele de nervi sînt variațiuni DADA.

Nefiind un imperialist, nu împărtășesc o atare opinie. Ei cred mai degrabă că Dada este o divinitate de ordin secund, de așezat cu multă naturalețe alături de celelalte forme ale mecanismului religios al interregnului.

Naturalețea este naturală sau este Dada?

Eu mă găsesc foarte simpatice,

TRISTAN TZARA

IV

Poezia e necesară? Eu știu că cei care strigă mai tare împotriva ei sînt acei care, fără să știe, îi doresc și-i pregătesc o confortabilă perfecțiune. Ei numesc asta igienă viitoare.

Se vorbește despre moartea — mereu proximă — a artei.

Aici se dorește în schimb o artă mai artă. Higiena devine puritate, dumnezeule, dumnezeul meu.

Nu mai trebuie să credem în cuvinte? De cît timp exprimă ele contrariul a ceea ce organul care le emite gîndește și vrea?

Marele secret este, întreg, aici:

GÎNDUL SE ALCĂTUIEȘTE ÎN GURĂ.

Mă găsesc mereu foarte simpatice,

TRISTAN TZARA

Un mare filozof canadian a spus: și gîndul și trecutul sînt foarte simpatice.

Un prieten care mi-e prea prieten pentru a nu fi foarte inteligent,
îmi spunea alaltăieri:
tresărirea

NU ESTE DECÎT

chiromantul

bună ziua

MANIERA ÎN CARE SE SPUNE

ȘI CARE

bună seara

DEPINDE DE FORMA DATĂ

propriului miosotis

propriului păr

Eu i-am răspuns:

idiotule

AI DREPTATE

PENTRU CĂ

principe

contrariul

EU SÎNT CONVINS DE

tătarul

natural

NOI NU AVEM

noi ezităm

rațiune. Eu mă numesc

PE CELĂLALT

dorința de a cunoaște

Fiind amuzantă diversitatea, această partidă de golf dă iluzia unei anumite profunzimi. Eu respect toate convențiile: a le suprima ar însemna să creăm altele, fapt care ne-ar complica viața într-un chip dezgustător. Nu s-ar mai ști ce este *chic* și ce nu: dacă să iubim copiii din prima sau din a doua căsătorie. Pistilul pistolului ne-a pus adesea în situații bizare și neliniștite. DEZORDINEA conexiunii, DEZORDINEA noțiunilor și a tuturor scurtelor ploi tropicale ale DEMORALIZĂRII, ale DEZORGANIZĂRII, ale DISTRUGERII, ale CARAMBOLULUI, sînt și ele asigurate împotriva

trăsnetului și recunoscute ca fiind de utilitate publică. E un fapt care a devenit acum foarte cunoscut: nu mai e cu puțină să găsești dadaști decît la Academia Franceză. Și cu toate astea mă găsesc foarte simpatic,

TRISTAN TZARA

VI

Pare că acest lucru e adevărat: nu mai e logică, multă logică, prea multă logică, mai puțină logică, puțină logică, într-adevăr logic, destul de logic.

— Fapt.

Chemați în amintire ființa pe care o iubiți cel mai mult.

— Fapt.

Spuneți-mi numărul și am să vă spun jocul.

VII

À priori, adică cu ochii închiși, Dada pune înaintea acțiunii și peste toate: Dubiul. DADA se îndoiește de toate. Dada este tot. Îndoți-vă de Dada.

Antidadaismul este o boală: autocleptomania, condiție normală a omului este DADA.

Dar adevărații dadaști sînt împotriva lui DADA.

Autocleptomanul.

Cel care fură, fără să se gîndească la interesul său nici la voința sa, unele elemente ale propriei individualități, este un cleptoman. El se jefuiește pe sine însuși. Face să dispară caracterele care-l îndepărtează de comunitate. Burghezii sînt asemănători, sînt completamente egali între ei. Nu se aseamănă. Apoi au fost învățați să fure, furtul a devenit o funcție, lucrul cel mai comod și cel mai puțin dăunător este acela de a te jefui pe tine însuși. Ei sînt foarte săraci. Săracii sînt împotriva lui Dada. Au de lucru îndeajuns cu creierile lor. Nu se vor descurca niciodată. Ei lucrează, se înrolează, se înșală, se jefuiesc. Sînt foarte săraci. Săracii muncesc. Săracii sînt împotriva lui DADA. Cine este împotriva lui Dada, este cu mine, a spus un om ilustru, dar a murit pe loc. L-au înmormîntat ca pe un adevărat dadaist. Anno domini Dada. Îndoți-vă de acest exemplu și amintiți-vă de el.

VIII

PENTRU A FACE O POEZIE DADAISTĂ

Luați un ziar.

Luați o pereche de foarfeci.

Alegeți din ziar un articol care să aibă lungimea pe care vreți s-o dați poeziei voastre.

Decupați articolul.

Tăiați cu grijă toate cuvintele care formează respectivul articol și puneți toate aceste cuvinte într-un săculeț.

Agitați-l încetîșor.

Scoateți cuvintele unul după altul, dispunîndu-le în ordinea în care le veți extrage.

Copiați-le conștiincios.

Poezia vă va semăna.

Și iată-vă un scriitor infinit de original și înzestrat cu o sensibilitate încîntătoare, deși, se înțelege, neînțeleasă de oamenii vulgari.

IX

Există oameni care explică pentru ce există alții care învață. Suprimați-i și pe unii și pe ceilalți și nu vă rămîne decît Dada. Înmuiați-vă pana într-un lichid negru cu intenții manifeste — nu e decît biografia voastră pe care voi o clociți sub burta cerebelului în floare. Biografia este haina omului ilustru, mare și puternic. Și iată-te, pe Dumneata, om simplu ca toți ceilalți, după ce ți-ai înmuiat pana în cerneală plină de

PRETENȚII

care se manifestă sub forme diferite și imprevizibile, aplicîndu-se tuturor formelor activității, ale situației spiritului și ale mimicii; și iată-te plin de

AMBIȚII

pentru a te menține pe cadranul vieții, în punctul unde ai sosit în aceeași clipă; pentru a progresa cu mers ascendent, iluzoriu și ridicol, către o apoteoză care nu există decît în neurastenia dumată; iată-te plin de

ORGOLIU

mai mare, mai puternic, mai profund decît toți ceilalți.

Dragi confrați: om mare, om mic, puternic, slab, profund, superficial, iată pentru ce veți crăpa cu toții.

Există cineva care și-a antedatat manifestele pentru a face să se creadă că a avut un pic mai înainte ideea măreției sale. Dragii mei confrăți: înainte sau după, trecut sau viitor, azi sau ieri, *iată pentru ce veți crăpa cu toții.*

Există cineva care a zis: Dada e bun pentru că nu e rău; Dada e rău, Dada e o religie, Dada e o poezie, Dada e un spirit, Dada e sceptic, Dada e o magie, eu îl cunosc pe Dada.

Dragii mei confrăți: bun sau rău, religie sau poezie, spirit sau scepticism, definiții, definiții, *iată pentru ce veți crăpa cu toții,*
și veți crăpa, v-o jur.

Marele mister este un secret, dar e cunoscut de câteva persoane. Nimeni însă nu va spune vreodată ce este Dada. Pentru a vă distra încă o dată eu vă voi spune numai câte ceva, precum:

Dada este dictatura spiritului, sau

Dada este dictatura limbajului,

sau

Dada este moartea spiritului,

lucru care le va face plăcere multora dintre prietenii mei. Prieteni.

X

E sigur că după Gambetta, războiul, canalul Panama și afacerea Steinheil, inteligența se află pe drumuri. Omul inteligent a devenit un tip completamente normal. Ceea ce ne lipsește, ceea ce prezintă interes, ceea ce e rar pentru că posedă anomaliiile unei ființe prețioase, prospețimea și libertatea marilor antioameni, este
IDIOTUL

Dada lucrează cu toate forțele sale pentru instaurarea idiotului pretutindeni. Conștient, însă. Iar el însuși încearcă să devină cu fiecare zi mai idiot.

Dada e teribil: nu se înduioșează în fața înfrîngerilor inteligenței. Dada e mai degrabă laș, dar laș ca un ciine turbat, nu recunoaște nici metode, nici excese persuasive.

Lipsa de jartiere care îl constrânge să se înjosească sistematic, ne amintește de faimoasa absență de sistem care n-a existat niciodată. Vestea cea falsă a fost lansată de o spălătoreasă în fundul unei pagini și pagina a fost dusă într-o țară barbară unde colibrii joacă rolul de oameni-sandwich ai naturii cordiale. Această poveste mi-a fost narată de un ceasornicar care ținea în mână o seringă docilă pe care el o definea, în amintirea caracteristicilor țărilor calde, flegmatică și insinuantă.

XI

Dada e un ciine, un compus, argilă abdominală, nici nou, nici japoneză goală, gazometru al sentimentelor în globuri. Dada e brutal și nu face propagandă. Dada este o cantitate de viață în transparentă transformare fără efort circular

XII

Domni doamne cumpărați intrați cumpărați și nu citiți veți vedea pe acela care are în mâini cheia niagarei omul care șchioapătă într-o grădină zoologică cu emisferele într-o valiză cu nasul închis într-un lampion chinezesc voi veți vedea voi veți vedea voi veți vedea dansul pintecului în *Saloon*-ul din Massachussetts pe cel ce plantează cuiele și pneumaticul care-și dezumflă ciorapii de mătase ai domnișoarei atlantide cufărul care face de șase ori ocolul lumii pentru a-i găsi pe domnul destinatar și pe logodnica sa pe fratele său pe cumnata voi veți găsi adresa lemnarului orologiul broaștelor rîioase nervul *coupe-papier* voi veți găsi adresa boldului minor pentru sexul feminin și a tipului care furnizează fotografii obscene regelui Greciei ca și adresa Acțiunii franceze.

XIII

Dada e un microb virgin
Dada e împotriva vieții scumpe
Dada
societate anonimă pentru exproprierea ideilor
Dada are 391 atitudini și culori diferite conform cu sexul președintelui.
El se transformă, afirmă și spune contrariul în aceeași clipă — fără importanță — țipă și pescuiește cu undița.
Dada e cameleonul schimbării rapide și interesate
Dada e împotriva viitorului. Dada e mort. Dada e idiot. Trăiască
Dada. Dada nu e o școală literară urlă

TRISTAN TZARA

XIV

A sulemenii viața cu un binoclu — pătură de mîngîiere — panoplie cu fluturi — *iată viața metreselor vieții.*

A te culca pe un brici și pe purici în dragoste — a călători în barometru — a te urina ca un cartuș — a face greșeli, a fi idiot, a face dușuri de sfinți mărunți — a fi bătut, a fi mereu ultimul — a striga contrariul celor spuse de celălalt — a fi sala de redacție și de baie a lui Dumnezeu care face în fiecare zi baie în noi în compania băiașului — *iată viața dadaștilor*.

A fi inteligent — a-i respecta pe toți — a muri pe câmpul de bătaie — a subscrie la Împrumut — a vota pentru Cutare — a respecta natura și pictura — a urla la manifestările Dada — *iată viața oamenilor*.

XV

Dada nu este o doctrină de practicat, e o doctrină pentru a minți: o treabă care merge bine. Dada face datorii și nu trăiește pe perne. Bunul Dumnezeu a creat o limbă universală și de asta nimeni nu-l ia în serios. O limbă e o utopie. Dumnezeu își poate permite să nu aibă succes: și Dada. Pentru asta criticii spun: Dada face risipă, Dada e în perioada de fecundare. Și Dumnezeu face risipă sau e în fecundare. Cine are dreptate: Dumnezeu, Dada sau critica?

— Voi ar trebui... îmi spune un cititor amabil.

— Dar de loc. Eu voiam doar să ajung la această concluzie: subscrieți pentru Dada, unicul împrumut care nu aduce nimic.

XVI

urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu

urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu
urlu urlu urlu urlu urlu urlu urlu

Și încă o dată mă găsesc într-adevăr simpatîc

TRISTAN TZARA